

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський університет імені Василя Стефаника
Фізико-хімічний інститут
Національна Академія Наук України
Наукові ради НАН України з фізики напівпровідників
та фізики тонких плівок
Інститут фізики напівпровідників
Інститут фізики
Інститут загальної та неорганічної хімії
Українське фізичне товариство
Асоціація „Вчені Прикарпаття”

ФІЗИКА І ТЕХНОЛОГІЯ ТОНКИХ ПЛІВОК

У ДВОХ ТОМАХ
ТОМ 1

Матеріали IX міжнародної конференції

МКФТП - IX

19-24 травня 2003 року

Івано-Франківськ
Україна

вносять основний вклад в структуру спектрів відбивання електронів низьких енергій.

Окрім цього були виміряні відбивання електронів низьких енергій на плівках (100) MgO. Отримані результати підтверджують наявність сильно вираженої структури в діапазоні енергій 0-25 eВ аналогічно даним по BaO; також досліджено, що ця структура обумовлена пружними відбиваннями, з котрих основним є пучок (0,0). Подібно плівкам BaO, максимуми і мінімуми в плівках MgO (при низьких енергіях) можуть бути представлені простою Брегівською теорією.

Дані по електронному спорідненню, отримані з вимірювань відбивання електронів низьких енергій, узгоджуються із значенням, отриманим шляхом вимірювання порогової енергії вторинної емісії для плівок MgO, а також і з оцінками електронної спорідненості матеріалу з літератури.

Структурні особливості, кінетика кристалізації та фізичні властивості плівок сполуки GdFe₂

В.І. Присяжнюк, О.Г. Миколайчук

Львівський національний університет ім. І. Франка, Україна

Структура, термічна стійкість та кінетика фазових перетворень плівок сполуки GdFe₂, одержаних термічним випаруванням у вакуумі вивчалась на електронографі ЭГ-100 та електронному мікроскопі УЭМВ-100К. Спочатку досліджувались плівки сформовані на підкладках, що знаходились в процесі осадження при кімнатній температурі. Як показали електронографічні дослідження, при таких умовах осадження формуються аморфні плівки.

Термічна стійкість та кінетика кристалізації аморфних плівок сполуки GdFe₂ вивчалась безпосереднім нагрівом їх зі швидкістю 10 К/хв в колоні мікроскопа з використанням приставки ПРОН-2. При дослідженнях фіксувались температура появи найбільш інтенсивних дифракційних ліній на фоні дифузних гало, яка відповідає початку зародження кристалічної фази. Встановлено, що кристалізація GdFe₂ плівок починається при температурі 720 К. При цій температурі на електронограмах на фоні розмитих дифузних гало з'являється дифракційна лінія при $S=2,89\text{ \AA}^{-1}$, що відповідає міжплощинній віддалі $d=2,17\text{ \AA}$. При температурі 770 К на електронограмах з'являються додаткові дифракційні лінії при $S=3,37\text{ \AA}^{-1}$ і $S=4,33\text{ \AA}^{-1}$ з міжплощинними віддалями $d=1,86\text{ \AA}$ і $d=1,45\text{ \AA}$, відповідно. Всі ці дифракційні лінії відповідають віддалям між площинами (311), (400), (511) кубічної гранецентрованої гратки GdFe₂.

Плівки $GdFe_2$, одержані при $T_p = 500$ К, були аморфно-кристалічні. На електронограмах поряд з широкими дифузними гало від аморфної фази наявні рефлекси полікристалічної фази. Встановлено, що близько половини об'єму плівки становить аморфна фаза, а решту -полікристалічна, структура якої відповідає характерній для масивного стану $GdFe_2$ кубічній структурі з гранецентрованою граткою.

Проведено дослідження електрофізичних властивостей $GdFe_2$ плівок. Одержано температурні залежності електропровідності та термоелектрорушійної сили. Пораховано енергію термічної активації та температурний коефіцієнт опору. Виявлено високу часову стабільність електрофізичних властивостей.

Фізико-хімічні процеси у тонких плівках халькогенідів свинцю, вирощених із участю кисню

М.А. Рувінський¹, Л.Й. Межиловська¹, Б.М. Рувінський¹,
А.М. Добровольська²

¹Прикарпатський університет імені В.Степанника, Україна

²Івано-Франківська медична академія, Україна

У роботі досліджено деякі процеси, пов'язані із впливом електрично активного газу – кисню – на дефектну і електронну підсистеми плівок халькогенідів свинцю, отриманих методом гарячої стінки.

Показано, що для пояснення отриманих експериментально баричних і температурних залежностей концентрацій носіїв струму та інверсії типу провідності у плівках PbSe, вирощених методом гарячої стінки з парової фази із залишковим киснем, необхідно враховувати як складний спектр зарядових станів власних атомних дефектів, так і вплив кисню з утворенням вакансій свинцю V_{Pb}^- і домішкових акцепторних центрів O_i^- .

Встановлено, що при температурі осадження $T_s > 550$ К, парциальних тисках селену $P_{Se_2} = 10^{-2}$ Па і кисню $P_{O_2} = 10^{-4}$ Па і температурі випаровування переважає механізм заміщення селену киснем і утворення вакансій свинцю згідно квазіхімічної реакції $\frac{1}{2}O_2^v \leftrightarrow V_{Pb}^- + O_{Se}^0 + h^+$. При більш низьких температурах осадження переважає механізм $\frac{1}{2}O_2^v \leftrightarrow O_i^- + h^+$, який стимулюється залишками водяних парів у технологічній камері. Знайдено константи рівноваги і енталпії реакцій для обох механізмів взаємодії кисню з тонкоплівковим матеріалом PbSe.